

PM nr 310

Samtal med företrädare för Svenska polisförbundet den 23 februari 1987

1

Närvarande från förbundet:
Gunno Gunnmo ordförande
Kjell Rosén 1:e vice ordförande
Ragnar Pålsson 2:e vice ordförande
Christer Spjuth ombudsman
Kurt Nässén ombudsman

Närvarande från kommissionen:
Per-Erik Nilsson
Gunnel Lindberg
Tore Samuelsson
Kjell-Arne Eliasson

Anteckningar: Gunnel Lindberg

Förbundet förbereder en facklig utvärdering av Palme-utredningen. Från början hade man den inställningen att man ville avvakta att utredningen blev klar men nu när den har dragit ut på tiden anser man inom förbundet att man ändå bör starta en utvärdering. Det innebär att förbundets synpunkter inte baserar sig på något särskilt faktaunderlag utan mera är en fråga om intryck och funderingar.

Förbundet anser att de arbetsrättsliga frågorna inte har fungerat bra när det gäller Palme-utredningen. Såvitt man nu vet har det inte förekommit några direkta avtalsbrott, men det generella intrycket är att det inte har fungerat som det borde. Förbundet ser arbetsrätten som en del av samhällets kontrollfunktion. Den fackliga organisationen skall kunna säga ifrån om det går snett.

Med förbundets goda minne har den lokala fackliga organisationen avstått från att få information om utredningsläget. Man har inte velat hamna i den situationen att man har kunnat misstänkas om någon information skulle läcka ut. Det har emellertid inneburit att man även har tappat informationen i övrigt. Vid polismyndigheten i Stockholm förekommer det regelbundna träffar mellan de fackliga representanterna och polisledningen. Palme-utredningen har dock gått vid sidan om, "den har blivit en ö i den övriga verksamheten".

Normalt förekommer det ett stort övertidsuttag inom polisen. Det finns generella dispenser från övertidsbestämmelserna när det gäller bl.a. livvaksverksamheten, rikskriminalsektionen och säkerhetsavdelningen.

I Palme-utredningen har man i stor utsträckning utnyttjat sig av s.k. nödfallsövertid. Nödfallsövertid kan avse ett obegränsat antal timmar. Förbundet har kommit överens med rikspolisstyrelsen om i vilka fall nödfallsövertid kan tillämpas, det gäller t.ex. brott mot rikets säkerhet och naturkatastrofer. Det normala är att nödfallsövertid utnyttjas under en övergångsperiod fram till dess att en normalorganisation kan etableras. Som regel rör det sig om

cirka 10 - 14 dagar. Alltjämt lutar man sig mot överenskommelsen om nödfallsövertid i Palme-utredningen när det gäller verksamheten i Stockholms polisdistrikt. Hittills utgör övertidsuttaget ca 80 000 timmar i Stockholms polisdistrikt. Det förekommer övertidsuttag på upp till 700 timmar. Det skall jämföras med att normalarbetstiden under ett år för en polisman är cirka 1 350 timmar. Säkerhetsavdelningen utnyttjade sig av nödfallsövertid i början men övergick i april 1986 till att tillämpa vanliga övertidsregler.

I inledningsskedet ansåg man på förbundet att man inte kunde säga nej till nödfallsövertid. Efter några veckor ville man emellertid ha en organisation som innebar att man kunde gå ifrån nödfallsövertiden. Inställningen från förbundets sida har dock hela tiden varit att man inte har velat skapa en debatt genom att säga nej till övertid. Vid diskussioner har arbetsgivaren framhållit att nödfallsövertiden är "personalpolitiskt fördelaktig" vilket förbundet vänder sig emot.

De normala medbestämmandereglerna har satts ur spel i Palme-utredningen. I början var det kanske naturligt med tanke på det osäkra läge som rådde. Den information man har fått har emellertid varit bristfällig. Den fackliga organisationen har bara informerats om stora förändringar. På något sätt har den attityden också smittat av sig på informationen rörande den normala verksamheten i distriktet. Man tycker sig ha märkt en viss attitydförändring från polisedningens sida.

De vanliga administrativa kanalerna har inte heller fungerat i Palme-utredningen. Det har bara kommit order från "högre ort". Den administrativa enheten har - i motsats till vad som är normalt - inte haft något förhandlingsmandat. När länspolismästaren fullgör sin vanliga tjänst kan den fackliga organisationen alltid vända sig till honom om man inte kan komma överens med den administrativa enheten. Den möjligheten har inte funnits i det här fallet eftersom ordern ytterst har kommit från honom själv. Den fackliga organisationen har accepterat läget enbart därför att det inte skulle sägas att man motarbetar utredningen.

Det har förekommit en i förhållande till vad som är normalt mycket stor omflyttning av personal till och från Palme-utredningen. I stor utsträckning har man handplockat personalen, dvs kommitterat personer i stället för funktioner. F.n. är ett sjuttiofem polismän inkommenderade från ordningsavdelningen till kriminalavdelningen som en följd av Palme-utredningen. Vidare har det förekommit inkommendering av personal från säkerhetsavdelningens regionala enheter till Stockholmssektionen.

Förbundet anser att det gångna året också är något av ett förlorat år för Stockholmspolisen. Det vanliga utvecklingsarbetet har avstannat i och med att länspolismästaren inte har deltagit i den vanliga verksamheten. Welander har inte haft full frihet att agera. Kriminalavdelningen har drabbats hårt genom att chefen för avdelningen, Hans Wranghult, har engagerat sig på heltid i Palme-utredningen.

Bråket mellan polis och åklagare har enligt förbundets mening påverkat miljön men det är svårt att få klarhet i vad som har hänt. Många polismän har fått en mellanställning i tvisten. Trycket från massmedia har också varit hårt. Det har förekommit ekonomiska erbjudanden som inneburit en stor press.

Förbundet befarar att man kan råka ut för en utslagningseffekt på de polismän som har engagerat sig intensivt i utredningen. Det är ett skäl emot att utnyttja personalen så hårt som i det här fallet.

Förbundets slutsats är att man borde vara särskilt observant på arbetsrättsliga regler, organisatoriska lösningar m.m. när det är frågan om ett extraordinärt ärende.

Förbundet har generellt den inställningen att förundersökningsledningen borde ligga på polisen men anser inte att Palme-utredningen är någon bra utgångspunkt för en diskussion i den frågan. Allmänt sett vill man framhålla att de arbetsrättsliga frågorna är svåra att hantera när två olika myndigheter blir inblandade som är fallet med de nuvarande reglerna om förundersökningsledning.

När det inträffar något extraordinärt träder i Stockholm en ledningsorganisation in som inte normalt har sådana uppgifter. Det uppstår då enligt förbundets mening en osäkerhet hos den personal som normalt leder verksamheten om vad som gäller. Man får störningar i orderflödet. Det fungerar inte bra någon gång med den särskilda ledningsorganisationen. Det borde i stället vara möjligt att ha en ordning där en underordnad chef inhämtar överordnad chefs beslut. När högsta chefen tar över blir det lätt att man inväntar order. Det som annars går med automatik dröjer helt enkelt därför att man inväntar order. Enligt förbundets mening bör den ordinarie organisationen och beredskapsorganisationen vara densamma.

I Palme-utredningen har ett antal polismän hörts. Den delen av utredningen har säkerhetsavdelningen svarat för. Det har inneburit att de normala rutinerna för kontakter med den fackliga organisationen inte har fungerat, vilket har skapat en onödig oro.

När det gäller piketstyrkorna anser förbundet att det är svårt att behålla den nuvarande modellen. Det är en riktig tanke att piketpersonalen utgörs av "vanliga poliser". Piketstyrkorna bör emellertid centraliseras. Man bör lägga tonvikt vid utbildningen. Vidare bör man lägga större vikt vid rekryteringen och vid värderingen av tjänstgöring vid piketstyrka som merit.

I fråga om organisationen av livvaksverksamheten delar förbundet den åsikt som har kommit fram i den utredning som har gjorts i Stockholms polisdistrikt.

Förbundet anser att det finns ett behov av att utveckla kanaler så att polismän i yttre tjänst får kännedom om hotbilder. Den nuvarande organisationen när det gäller terroristbekämpning bör behållas.

Under polisberedningens arbete förordade förbundet länspolismästarlösningen. Den bör genomföras i hela landet. Med en sådan modell blir emellertid länsstyrelsen avlövad. Det kan då vara lämpligt att helt lösa länsstyrelsen från uppgifter som rör polisen. I fredstid bör landshövdingen inte ha några uppgifter som rör polisen.

Gunnmo har den 26 mars 1987 tagit del av ovanstående redogörelse, som han därvid godkände.

